

Останній демон. Книга 4

Детективний квартет береться за нову справу!

Для «Клубу вбивств по четвергах» настали складні часи. Четвірку детективів приголомшує новина: убито їхнього давнього друга. Ба більше: таємничий пакунок, який той охороняв, викрадено. Пошуки розгадки змушують детективів-аматорів зануритися в секрети антикварного бізнесу, де мистецтво обману таке ж давнє й вишукане, як і самі старожитності.

Зіткнувшись із фальсифікаторами творів мистецтва, наркодилерами та інтернет-шахраями, Елізабет, Джойс, Рон та Ібрагім більше не знають, кому можна довіряти. Кількість жертв зростає, час спливає, а неприємності міцно сидять у них на хвості. Але їхня удача ще не вичерпалася остаточно...

Детективний квартет береться за нову справу!

ОСТАННІЙ ДЕМОН

Річард
ОСМАН

Нам усім потрібні регулярні дози
«Клубу убивств по четвергах»,
щоб підтримувати настрій.

The Guardian

КСД

Richard OSMAN

**THE LAST
DEVIL TO DIE**

A NOVEL

Річард ОСМАН

ОСТАННІЙ ДЕМОН

РОМАН

Переклад з англійської Віталія Ракуленка

ХАРКІВ **КСД**
2024

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2024

ISBN 978-617-15-0681-7 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: Osman R. The Last Devil to Die : A Novel / Richard Osman. — London : Viking, 2023. — 432 p.

Дизайнер обкладинки *Петро Вихорь*

Осман Р.

О74 Останній демон : роман / Річард Осман ; пер. з англ. В. Ракуленка. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2024. — 384 с.

ISBN 978-617-15-0515-5

ISBN 978-0-241-51244-9 (англ.)

Для «Клубу убивств по четвергах» настали складні часи. Четвірку детективів приголомшує новина: убито їхнього давнього друга. Ба більше: таємничий пакунок, який той охороняв, викрадено. Пошуки розгадки змушують детективів-аматорів зануритися в секрети антикварного бізнесу, де мистецтво обману таке ж давнє й вишукане, як і самі старожитності. Зіткнувшись із фальсифікаторами творів мистецтва, наркодилерами й інтернет-шахраями, Елізабет, Джойс, Рон та Ібрагім більше не знають, кому можна довіряти. Кількість жертв зростає, час спливає, а неприємності міцно сидять у них на хвості. Але удача цієї четвірки ще не вичерпалася остаточно...

УДК 821.111

© Richard Osman, 2023

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2024

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2024

З любов'ю і подякою присвячую Фреду та Джессі Райтам. Ви завжди будете початком моєї історії

Четвер, 27 грудня, 23:00

Кулдеш Шарма сподівається, що приїхав у правильне місце. Він паркується в тупику ґрунтової дороги, з усіх боків затиснутому примарними в темряві деревами.

Остаточно він зважився десь о четвертій годині дня, сидячи в задній кімнаті своєї крамниці. Горщик стояв перед ним на столі, а по радіо грала «Омела й вино».

Його привели сюди два телефонні дзвінки.

Він вимикає фари й сидить у повній темряві.

Звісно, це чортзна-який ризик. Але йому майже вісімдесят років, тож коли ризикувати, як не тепер? Що найгіршого може статись? Що його знайдуть і вб'ють?

Вони, безперечно, здатні й на те, й на інше, але чи аж так це погано?

Кулдеш думає про свого друга Стівена. Про те, який він тепер із себе. Розгублений, тихий, змарнілий. Невже таке майбутнє чекає й на нього? Як вони колись веселилися всі разом. Як галасували.

Світ перетворився для Кулдеша на тінь. Дружини не стало, друзі зникають. Він сумує за ревінням життя.

А тоді до нього зайшов той чоловік із горщиком.

Десь удалині між деревами виграє тьмянний відблиск. У холодній тиші чутно звук двигуна. Починає сніжити, і Кулдеш сподівається, що дорога назад до Брайтона не стане надто підступною.

Коли наближається інша машина, його заднє скло потрапляє в промені світла.

Гуп, гуп, гуп. Це його старе серце. Він майже забув, що воно в нього є.

Горщик зараз не з Кулдешем. Але він у безпеці, а отже, і сам Кулдеш поки що буде в безпеці. Це його страховка. Йому ще треба купити трохи часу. І якщо все вийде, ну тоді...

Середа, 26 грудня, десь в обід

— Я колись одружився із жінкою зі Свонсі, — каже Мервін Коллінз. — Рудоволоса і все таке.

— Зрозуміло, — каже Елізабет. — Звучить так, ніби за цим ховається якась історія?

— Історія? — Мервін хитає головою. — Ні, ми розійшлися. Ви ж знаєте жінок.

— Ми справді їх знаємо, Мервіне, — каже Джойс, відрізаючи йоркширського пудингу. — Ой як знаємо.

Тиша. Не перша пауза за цим столом, як зауважує Елізабет.

Це другий день Різдва, і вся банда плюс Мервін сидять у ресторані Куперс-Чейза. У всіх на головах барвисті паперові корони, що додаються до святкових хлопавок, які принесла Джойс. Корона Джойс завелика і будь-якої миті ризикує перетворитися на пов'язку для очей. Ронова корона замала, і рожевий гофрований папір натягується на його скронях.

— Ти впевнений, що побореш спокусу випити краплю вина, Мервіне? — питає Елізабет.

— Алкоголь в обід? Ніколи, — відповідає Мервін.

Банда провела Різдво окремо. Елізабет мусила визнати, що для неї це було нелегко. Вона сподівалася, що такий день міг би пробудити щось у її чоловікові, Стівенові, надати йому іскру життя, якусь ясність розуму, щоб його розворушили спогади про Різдво минулих років. Але ні. Для Стівена Різдво тепер було звичайним днем. Порожньою сторінкою в кінці старої книги. Вона здригається від думки про наступний рік.

Вони домовилися зустрітись на обід у ресторані на другий день Різдва. Джойс в останню хвилину спитала, чи було б ввічливо запросити Мервіна приєднатися до них. Він пробув у Куперс-Чейзі вже кілька місяців, але поки що не завів багато друзів.

— Він цього Різдва геть сам, — сказала тоді Джойс, і всі погодилися, що слід його запросити.

— Добре придумано, — кинув був Рон, а Ібрагім додав, що сама мета Куперс-Чейза в тому, щоб ніхто не почувався самотнім на Різдво.

Елізабет, зі свого боку, похвалила широту душі Джойс і зауважила, що Мервін за певного освітлення має той тип зовнішності, якій Джойс іноді неспроможна опиратися. Різка валлійськість голосу, темні брови, вуса й срібliste волосся. Елізабет дедалі краще розуміє, якому типу чоловіків віддає перевагу Джойс, і той тип можна описати фразою «будь-хто хоч трохи вродливий». «Він схожий на злодія з якогось серіалу» — так висловився на цю тему Рон, і Елізабет радо повірила йому на слово.

Вони вже спробували поговорити з Мервіном про політику («не моя тема»), телебачення («не цікавлюсь ним») і шлюб («Я колись одружився із жінкою зі Свонсі» тощо).

Тоді приносять Мервінову їжу. Він опирався індичці, і кухня погодилася приготувати йому омарів скампі з вареною картоплею.

— Бачу, ти цих скампі дуже шануєш, — каже Рон, вказуючи на Мервінову тарілку. Елізабет мусить визнати, що Рон щиро намагається зав'язати розмову.

— Я завжди їм їх у середу, — погоджується Мервін.

— А сьогодні середа? — питає Джойс. — Я повсякчас гублюся в днях у різдвяну пору. Гадки не маю, який день який.

— Сьогодні середа, — підтверджує Мервін. — Середа, двадцять шосте грудня.

— А ви знали, що слово «скампі» — це множина? — питає Ібрагім, чия паперова корона хвацько скособочена. — А кожен окремих омар — це «скампо»?

— Так, я це знав, — каже Мервін.

Елізабет за багато років розколювала й міцніші за Мервіна горішки. Їй колись довелося допитувати радянського генерала, який не вимовив ані слова за три місяці в полоні, а з нею вони вже за годину співали разом пісні Ноела Коварда. Джойс працювала над Мервіном уже кілька тижнів, від самого закінчення справи Бетані Вейтс. Поки що видобула лиш те, що він був шкільним директором, мав колись дружину, має вже третього собаку й любить Елтона Джона, але це не так уже й багато.

Елізабет вирішує взяти розмову за карк. Іноді треба оживляти пацієнта раптовим розрядом.

— Ну, Мервіне, якщо забути про твою таємничу подругу зі Свонсі, як у тебе на романтичному поприщі?

— У мене є кохана, — відповідає Мервін.

Елізабет помічає, як брови Джойс дуже делікатно злітають догори.

— Молодець, — каже Рон. — Як її звать?

— Татьяна, — відповідає Мервін.

— Прекрасне ім'я, — говорить Джойс. — Але щось я наче про неї вперше чую?

— А де вона святкує Різдво? — питає Рон.

— У Литві, — відказує Мервін.

— Перлина Балтії, — вставляє Ібрагім.

— Здається, ми її не бачили тут, у Куперс-Чейзі? — питає Елізабет. — Відколи ти сюди приїхав?

— У неї забрали закордонний паспорт, — пояснює Мервін.

— Ой лишенько, — каже Елізабет. — Оце не пощастило. Хто?

— Органи влади, — відповідає Мервін.

— Це дуже на них схоже, — каже Рон, хитаючи головою. — Кляті органи влади.

— Ти, певно, страшенно за нею сумуєш, — каже Ібрагім. — Коли ви бачились востаннє?

— Ми з нею поки що не зустрічались, — відповідає Мервін, зчищаючи соус тартар зі скампо.

— Не зустрічались? — перепитує Джойс. — Це якось незвично.

— Нам просто не щастило, — каже Мервін. — Її рейс скасували, потім у неї вкрали готівку, а тепер ще ця морока з паспортом. Шлях істинного кохання ніколи не буває рівним.

— Справді, — погоджується Елізабет. — Ніколи.

— Але, — питає Рон, — щойно вона поверне паспорт, то приїде до тебе?

— План саме такий, — відповідає Мервін. — Усе під контролем. Я послав її братові грошей.

Банда киває й презирається, поки Мервін їсть скампи.

— А дозволь поцікавитися, Мервіне, — каже Елізабет, злегка поправляючи на голові паперову корону, — скільки ти послав тому братові?

— П'ять тисяч, — відповідає Мервін. — Загалом. У Литві страшенна корупція. Усі деруть хабарі з усіх.

— Я й не знала, — каже Елізабет. — Мала кілька чудових поїздок до Литви. Бідолашна Татьяна. А ще в неї крали готівку? Яка теж була від тебе?

Мервін киває.

— Я послав гроші, але їх смикнула собі митниця.

Елізабет наповнює келихи друзів.

— Ну, ми чекатимемо нагоди з нею познайомитись.

— З нетерпінням, — додає Ібрагім.

— Але знаєш, Мервіне, — каже Елізабет, — коли вона наступного разу попросить грошей, може, скажеш про це мені? У мене є знайомі, які могли б допомогти.

— Справді? — питає Мервін.

— Безперечно, — підтверджує Елізабет. — Дай мені знати. Перш ніж тобі знову не пощастить.

— Дякую, — каже Мервін. — Вона дуже багато для мене значить. Мені дуже давно ніхто не приділяв свого часу й уваги.

— От тільки я за минулі кілька тижнів спекла тобі чимало тортів, — каже Джойс.

— Знаю, знаю, — говорить Мервін. — Я мав на увазі романтичної уваги.

— А, перепрошую, — каже Джойс, а Рон придушує сміх.

Мервін — незвичний гість, але Елізабет останнім часом учиться пливти на хвилях життя.

Індичка з начинкою, надувні кульки, серпантин, хлопавки й паперові корони. Пляшка хорошого червоного і музика десь на тлі — різдвяна, як підозрює Елізабет. Друзі, серед яких Джойс без успіху намагається фліртувати з валлійцем, що, здається, став жертвою міжнародного шахрайства помітного масштабу. Елізабет може уявити й гірші способи зустріти свята.

— Ну, вітаю всіх із другим днем Різдва, — каже Рон, підносячи келих.

Усі приєднуються до тосту.

— І з середию, двадцять шостим грудня тебе, Мервіне, — додає Ібрагім.

2

Мітч Максвелл зазвичай був би за мільйон кілометрів від місця розвантаження товару. Нащо ризикувати й бути на тому ж складі, що й наркотики? Але, з очевидних причин, це розвантаження було непростим. І за цих обставин що менше людей про нього знає, то краще. Він переставав барабанити пальцями тільки тоді, коли кусав нігті. Він не звик нервувати.

А ще був другий день Різдва, і Мітчу хотілося забратись із дому. Насправді він мусив забратись. Діти розбешкетувалися, а він побився навкулачки з тестем, сперечаючись про те, в якому фільмі вони раніше бачили одного актора з різдвяного випуску «Викликайте акушерку». Його тесть наразі в лікарні Гемел Гемпстед із тріснутою щелепою. І дружина, і теща з незбагненних причин звинувачували Мітча, тож він вирішив удатися до стратегічного відступу й скористався нагодою проїхати сотні кілометрів до Кента, щоб особисто наглянути за справою.

Мітч прибув переконатися, щоб один-єдиний пакуночок з героїном на сотні тисяч фунтів був вивантажений із машини одразу після порома. Не казна-які гроші, але річ не в тому.

Посилка пройшла через митницю. Ось у чому була річ.

Склад розташований серед індустріального парку, хаотично посадженого на місці старих фермерських земель за сім кілометрів від Південного узбережжя. Сотні років тому тут, певно, стояли сараї та стайні, росли кукурудза, ячмінь і конюшина, скрізь тупали кінські копита. А тепер на цьому місці склади з гофрованого заліза, старі «вольво» й потріскані шибки. Це все скрипучі старі кістки Британії.

Усю ділянку обнесено високим металевим парканом, щоб відвадити дрібних крадіїв, тоді як усередині периметра крутять свої обладки справжні злочинці. На складі Мітча висить алюмінієва табличка «Логістичні системи Сассекса». Поруч із ним, у такому ж лункому ангарі, розташоване «ТОВ “Транспортні технології майбутнього”» — ширма, яка ховає крадені автомобілі люксового рівня. Ліворуч стоїть вагончик без таблички на дверях, звідки веде справи жінка, з якою Мітч іще не мав нагоди побачитись, але вона нібито торгує звідти амфетаміном і паспортами. У дальньому кутку території міститься

виноробня й склад компанії «Брамбер — найкраще англійське ігристе», про яку Мітч нещодавно дізнався, що вони насправді саме цим і займаються. Брат із сестрою, які нею керують, дуже люб'язно подарували всім своїм сусідам по ящику свого вина на Різдво. Воно смакувало краще за шампанське й почасти призвело до тієї бійки Мітча з тестем.

Мітч не був певен, чи знали брат із сестрою з «Брамбера», що вони — єдина легальна компанія в усьому промисловому парку, але вони точно якось бачили, як він купував арбалет у «Транспортних технологіях майбутнього», і бровою не повели, тож здавались йому доволі надійними. Мітч підозрював, що на англійському ігристому можна добре заробити, і навіть подумував, чи не інвестувати. Зрештою, він таки відмовився від цієї ідеї, тому що на героїні теж можна добре заробити, а іноді краще триматися того, що знаєш. Однак тепер, коли в нього накопичуються проблеми, він починає переглядати свою думку.

Двері складу зачинені, задні дверця вантажівки відкриті. Двоє чоловіків — точніше, чоловік і хлопець — розвантажують горщики для домашніх рослин. Мінімальна команда. Знов-таки, з огляду на ситуацію, Мітч уже нагадав їм працювати обережно. Звісно, найцінніший вантаж — це один горщик, захований серед палет, але це не значить, що не можна заробити копійчину й на решті вазонів. Мітч продає їх садовим центрам по всьому Південному Сході, це приємний легальний заробіток. А тріснутий горщик ніхто не купить.

Героїн лежить у маленькому теракотовому горщику, навмисне зробленому так, щоб здаватися старим, схожим на якийсь зачовганий садовий непотріб із нудним орнаментом, — на випадок, якби хтось почав роздивлятися. Це їхній постійний трюк. Героїн поклали до цього горщика десь на фермі в провінції Гільменд, а сам горщик щільно закрили. Людина з Мітчевої організації — короткий сірник витягнув Ленні — поїхала до Афганістану, щоб наглянути за цим і переконатися, що героїн чистий і що нікому не спало на думку жодних фокусів. Тоді Ленні доправив горщик до одного молдовського містечка, в якому вміли не пхати носа в чужі справи, а там він був ретельно прихований серед сотень інших горщиків. Потім його перевіз через Європу чоловік на ім'я Геррі, який не мав чого втрачати, крім своїх судимостей.

Мітч сидить у кабінеті на саморобному другому поверсі в дальньому кінці складу і чухає татуювання «Бог любить нахабних» на руці. «Евертон» програє «Манчестер Сіті» 2:0, що неминуче, але все одно дратує. Якось Мітча запросили приєднатися до консорціуму й викупити «Евертон». Володіти часткою клубу його дитинства, пристрастю всього життя, було спокусливо, але що ретельніше Мітч придивлявся до футбольного бізнесу, то твердіше вірив у те, що все ж таки варто просто триматися героїну.

Мітчу приходить повідомлення від дружини, Келлі.

Тата відпустили з лікарні. Він каже, що вб'є тебе.

Від когось іншого це міг бути просто експресивний вислів, але його тесть очолював одну з найбільших банд Манчестера і колись подарував Мітчеві на Різдво поліцейний тазер. Тож із ним треба бути обачним. Але хіба ж не всім доводиться бути обачними з тестями й тещами? Мітч упевнений, що все буде добре: їхнє з Келлі кохання долало все, вони були Ромео і Джульєттою, які об'єднали Ліверпуль і Манчестер. Мітч відповідає:

Скажи, що я купив йому «рейндж ровер».

Чутно лункий стук об хисткі двері кабінету, і досередини заходить його перший помічник, Дом Голт.

— Усе добре, — каже Дом. — Усе розвантажено, горщик цілий.

— Дякую, ДOME.

— Хочеш глянути на нього? Такий потворний.

— Ні, друже, спасибі, — відказує Мітч. — Я ближче підходити не хочу.

— Я пришлю фото, — каже Дом. — Щоб ти побачив.

— Коли він вирушає? — Мітч усвідомлює, що справу ще не зроблено. Але його найбільшою тривогою була митниця. Тепер же все буде гаразд? Що далі може піти не так?

— О дев'ятій ранку, — відповідає Дом. — Крамниця відчиняється о десятій. Я пошлю з ним хлопця.

— Молодець, — каже Мітч. — А куди він поїде? До Брайтона?

Дом киває.

— Антикварна лавка якогось жевжика на ім'я Кулдеш Шарма. Не одна з наших звичайних точок, але це єдине місце, яке відчинене. Не думаю, що будуть проблеми.

«Манчестер Сіті» забиває третій гол, і Мітч кривиться. Він вимикає «айпад» — немає сенсу мучитись далі.

— Тоді лишаю все на тебе. Треба рушати додому, — каже Мітч. — А твій парубок міг би смикнути той «рейндж ровер», що припаркований коло «Ігристого вина», і перегнати його для мене до Гертфордшира?

— Без проблем, босе, — відповідає Дом. — Йому п'ятнадцять, але така машина їде майже сама. А горщик тоді я завезу.

Мітч виходить зі складу через пожежний вихід. Його не бачив ніхто, крім Дома та його парубка, а вони з Домом разом ходили до школи — якщо точніше, то їх навіть разом відрахували зі школи, — тож про це він не переймається.

Дом переїхав на Південне узбережжя десять років тому, після того як підпалив один склад, чого не варто було робити, і тепер наглядає за всією логістикою з Ньюгейвена. Це дуже зручно, до того ж тут хороші школи, тож і Дом щасливий. Його син щойно вступив до Королівського балету. Усе йшло якнайкраще. За винятком минулих кількох місяців. Але вони їх уже подолали. Якщо, звісно, ця справа вигорить. Поки все йде як годиться.

Мітч розминає плечі, готуючись до поїздки додому. Його тесть не буде радий його бачити, але вони вип'ють пива, подивляться «Форсаж» — і все стане добре. Можливо, Мітч таки заробить синця під оком, бо мусить дати тестю можливість раз його вдарити, — але загалом «рейндж ровер» має його втішити.

Один маленький горщик — і сто штук прибутку. Непогано як на другий день Різдва.

А що трапиться післязавтра — це вже не Мітчева справа. Його справа — доправити горщик з Афганістану до антикварної крамнички в Брайтоні. Щойно його заберуть, Мітчеву роботу буде завершено. Якийсь чоловік — або жінка, хтозна — наступного ранку зайде до лавки, купить той горщик і піде собі. Вміст горщика перевірять, і платіж негайно з'явиться на рахунку Мітча.

А що важливіше — він знатиме, що його організація знову в безпеці. Минулі кілька місяців були напружені. Конфіскації в портах, арешти

водіїв, арешти посильних хлопців. Ось чому йому довелося тримати цю операцію в такій таємниці, залучивши лише тих, кому можна довіряти. Він діяв напевне.

Він сподівається, що відзавтра йому вже ніколи не треба буде думати про той потворний теракотовий горщик. Що він зможе просто отримати гроші й рухатися далі.

Якби Мітч глянув через дорогу ліворуч, коли виходив із промислового парку, він побачив би кур'єра на мотоциклі, запаркованому на бічній доріжці. І тоді йому могло спасти на думку, що це незвичайне місце й незвичайна година незвичайного дня для того, щоб там хтось паркувався. Але Мітч не бачить того чоловіка, тож ця думка не виникає, і він радісно їде собі додому.

Мотоцикліст лишається на місці.

ДЖОЙС

Мої вітання!

Я вчора не писала в щоденнику, бо було Різдво. І на мене подіяло все відразу. Так буває, правда ж? «Бейліс», м'ясний пиріг, телевізор. Джоанна сказала, що у квартирі було трохи спекотно, а потім, коли я вжила заходів, стало трохи холодно. У Джоанни вдома скрізь підлога з підігрівом, і вона не соромиться про це нагадувати.

Я всміхаюсь, дивлячись на прикраси, розвішані навколо мене. Червоні, золотисті й сріблясті відтінки виблискують у світлі ламп, на стінах висять вітальні листівки від давніх і нових друзів. На вершечку моєї ялинки (не кажіть нікому: вона несправжня, а з універмагу «Джон Льюїс», але різниці геть не помітно) висить янгол, якого Джоанна зробила в початковій школі. У нього тіло з рулону від туалетного паперу, крильця з алюмінієвої фольги й мережива, а обличчя намальоване на дерев'яній ложці. Цей янгол прикрашає нашу ялинку вже сорок років. Пів життя!

Перші чотири чи п'ять років Джоанна дуже пишалась і раділа, коли бачила свій виріб на вершечку, тоді два чи три роки дедалі більше соромилася його, а з тим настали десь тридцять років ворожості до бідолашного янгола. Проте останніми роками я помітила, що між ними почалася відлига, і цього року, заносючи до кімнати яффський пиріг на тарілці, побачила, як Джоанна торкається янгола, а в кутиках її очей виступають сльози.

Це здивувало мене, але потім я подумала, що цей янгол існував майже все її життя.

Джоанна приїхала зі своїм хлопцем, Скоттом, президентом футбольного клубу. Я очікувала, що вони запросять мене до себе, адже будинок Джоанни здається в інстаграмі таким різдвяним. Квіти, бантики, справжня ялинка. Свічки поставлені надто близько до завісок, як на мене, але вона сама собі господиня.

Джоанна дотягла аж до 20 грудня, коли оголосила, що вони зустрінуть Різдво в мене, і сказала не клопотатись через їжу, бо вони все привезуть уже готовим з якогось лондонського ресторану. «Мамо,

не треба готувати геть нічого», — сказала вона, а шкода, бо мені б дуже хотілося щось приготувати.

А чому вони приїхали до мене? Ну, тому що увечері на Різдво мали летіти на Сент-Люсію, і їхній рейс в останню хвилину перенесли з аеропорту Гітроу, який коло них, до Гетвіка, який коло мене.

Тож у мене просто було зручно. Іноді це найбільше, на що можна сподіватись, чи не так?

Я вам іще дещо розкажу, поки з голови не вилетіло. На різдвяну вечерю ми їли гуску. Гуску! Я сказала, що маю індичку й що можу поставити її до печі, але Джоанна відповіла на те, що гуска насправді традиційніша за індичку, а я сказала: «Та дзуськи вона традиційніша», — а вона сказала: «Знаєш, мамо, Різдво не винайшов Чарльз Дікенс», — а я сказала, що дуже добре це знаю (хоч насправді не розуміла точно, що вона мала на увазі, але відчула, що програю, тож мені треба було на щось спертися), — а вона сказала: «Ну тоді нехай буде гуска», — а я сказала: «Піду принесу хлопавки», — а вона сказала: «Не треба хлопавок, мамо, зараз уже не вісімдесяті». Окрім цього, Різдво вийшло дуже миле, і ми подивилися звернення Короля, хоч я й знала, що Джоанна цього не хотіла. Правду кажучи, я теж не хотіла, та ми обидві відчували, що мені належить якась перемога. На мою думку, Чарльз непогано впорався — я ж бо пам'ятаю своє перше Різдво без мами.

Джоанна купила мені дуже милий подарунок: фляжку, яку використовують космонавти, з гравіюванням «Вітаю з Різдвом, мамо! Тост за те, щоб наступний рік минув без убивств». Цікаво, що про цей напис подумали в крамниці? Вона також купила квітів, а президент футбольного клубу купив мені браслет, який я б описала як «добрий намір».

Але відкривати подарунки приємно. Я купила Джоанні нову книжку Кейт Аткинсон і парфуми, назву яких вона надіслала імейлом, а футбольному президенту — запонки, які, підозрюю, він би описав як «добрий намір». Я завжди кладу до подарунків чеки. Моя мати колись робила те саме. Але мені здається, що він не понесе їх назад, бо вони з «Маркса і Спенсера» в Брайтоні, а він постійно як не в Лондоні, то в Дубаї.

Сьогодні обідали з нашою бандою, тож я нарешті отримала свою індичку й хлопавки. Я наполягла. Було видно, що Елізабет хотіла

заперечити щодо обох, але передумала: мабуть, вигляд у мене був рішучий. Хай там яка, напевне, я припустилася помилки, запросивши Мервіна приєднатися до нас. Мені весь час здається, що він от-от відтане, але боюся, що все-таки гавкаю не на те дерево. Дуже сподіваюся, що незабаром випаде гавкнути на те. Поки в мене не закінчилися дерева. Або поки я не припинила гавкати назавжди.

Після обіду ми пішли до Ібрагіма, а Мервін подався додому. Він розповів, що в нього є онлайн-подруга, Татьяна, з якою він ніколи не бачився, але яку, проте, фінансує. Ібрагім каже, що Мервін — жертва «романтичної афери» і що він поговорить про це з Донною та Крісом. Коли поліція відкривається після Різдва? Джеррі повертався на роботу 4 січня, але гадаю, що поліція — це таки не окружна рада західного Сассекса.

Нижче я перелічу подарунки, які ми наготували одне для одного.

Елізабет для Джойс: спа для ніг. Такі рекламують по телевізору. Я зараз у ньому. Принаймні ногами.

Джойс для Елізабет: подарункові сертифікати в «Маркс і Спенсер».

Елізабет для Рона: віскі.

Ібрагім для Рона: автобіографія футболіста, про якого я ніколи не чула. Не Девіда Бекгема й не Гері Лінекера.

Рон для Елізабет: віскі.

Джойс для Рона: подарункові сертифікати в «Маркс і Спенсер».

Ібрагім для Елізабет: книжку, що називається «Тест на психопата».

Елізабет для Ібрагіма: картина з краєвидом Каїра, від чого Ібрагім заплакав. Очевидно, вони колись мали розмову, про яку я не знала.

Джойс для Ібрагіма: подарункові сертифікати в «Маркс і Спенсер». І я дарувала їх після Елізабет, тож відчула, що могла б придумати щось краще.

Ібрагім для Джойс: подарункові сертифікати в «Маркс і Спенсер». Фух!

Рон для Джойс: «Камасутра». Дуже смішно, Роне.

Ібрагім для Алана: іграшковий телефон, що пищить.

Рон для Ібрагіма: статуетка, зроблена під нагороду «Оскар», з написом «Мій найліпший дружбан». Тут розчулились геть усі.

Ми випили, трохи поспівали — Елізабет не знає слів «Минулого Різдва» Джорджа Майкла, уявляєте? Але варто визнати, що я не знаю

слів «Серед похмурої зими». Далі ми хвилин двадцять п'ять послушали, як Рон ганить монархію, а тоді розійшлися.

Повернувшись додому, я розгорнула подарунок, що його надіслала мені Донна. Це дуже мило з її боку, бо я не знаю, скільки заробляють констеблі поліції. То був бронзовий собачка, трохи схожий на Алана, якщо примружитися. Вона купила його в «Кемптаунських цікавинках» у Брайтоні. Цю лавку тримає Стівенів друг Кулдеш, який допоміг нам у минулій справі. Здається, у нього саме такий заклад, які мені подобаються. Гадаю, треба навідатися туди, бо тепер мушу подарувати щось Донні. Мені дуже подобається, коли є для кого купувати.

Тож загалом нам випав дуже приємний другий день Різдва, і я збираюся заснути, дивлячись кіно з Джуді Денч. Єдине, чого не вистачає, — це Джеррі, який саме мав розбиратись із коробкою шоколадних цукерок, залишаючи обгортки в коробці. Тоді я дуже дратувалася, але зараз віддала б усе, щоб це повернути. Джеррі подобалося вибирати з коробки полуничні й апельсинові цукерки, а мені більше смакували тофі — якщо хочете знати рецепт щасливого шлюбу, то це він і є.

Джоанна міцно обійняла мене на прощання й сказала, що любить. Може, вона й помиляється щодо індички та хлопавок, але має інші козири. Отакий різдвяний ефект: усе погане здається гіршим, а все хороше — ще кращим.

Мої любі друзі, моя люба донька. Мій чоловік, якого не стало, його дурноголова усмішка, якої не стало.

Хочеться за щось випити, тож гадаю, що вип'ю за те, «щоб наступний рік минув без убивств».

Четвер, 27 грудня, 10:00

Кулдеш Шарма радий, що Різдво минуло. Радий повернутися до крамниці. Чимало інших дрібних крамничок у його районі зачиняються на всі свята, але Кулдеш відкриває «Кемптаунські цікавинки» вже вранці 27 грудня.

Як завжди, він спеціально вбирається до прилавка. Фіолетовий костюм, вершкова шовкова сорочка. Жовті броги. Крамарство — це театр. Кулдеш оглядає себе в антикварному люстрі, схвально киває і легенько вклоняється.

Чи зайде хтось до нього сьогодні? Імовірно, ні. Кому через два дні після Різдва потрібні порцелянові фігурки в стилі ар деко чи срібний ніж для конвертів? Нікому. Але Кулдеш може трохи причепурити приміщення, щось кудись переставити, порибалити на онлайн-аукціонах. Загалом він має чим себе зайняти. Для того, хто лишається сам, перший і другий день Різдва тягнуться дуже довго. Увесь час не читатимеш книжки, увесь час не питимеш чай, тож самотність таки підпирає. Ти глибоко вдихаєш і виплакуєш усе, а годинник повільно цокає, поки врешті тобі буде дозволено спати. Кулдеш не вдягався по-особливому на Різдво. Для кого йому чепуритись?

Крамниця з інструментами через дорогу відчинена. Жінка Здорованя Дейва, який там торгує, померла в жовтні від раку. Кав'ярня внизу схилом теж відчинена. Її тримає молода вдовиця.

Кулдеш сьорбає капучино в задній кімнатці крамниці. Він відчинився лише кілька хвилин тому, тож дивується, коли чує дзвоник на дверях.

Хто це прийшов у таку годину, в такий день?

Він виштовхує себе зі стільця, перекладаючи на руки роботу, яку раніше виконували ноги, виходить із дверей кімнатки й бачить добре вдягненого чоловіка міцної статури, якому десь за сорок. Кулдеш

киває, а тоді відводить погляд, шукаючи чогось, на що можна удавано перевести свою увагу.

На нових покупців спершу слід лиш коротко *глянути*. Декому зоровий контакт потрібен, але більшості — ні. З покупцями треба поводитись так, як із котами, й чекати, поки вони підійдуть самі. Якщо бути надто настирливим, це може їх відлякати. Якщо зробити все правильно, покупці врешті думатимуть, що ти наче вшановуєш їх послугою, дозволяючи придбати щось у твоїй крамниці.

Та щодо цього конкретного відвідувача Кулдешу не варто перейматися. Він не покупець, а продавець. Коротко стрижене волосся, дорога засмага, надто блискучі для його обличчя зуби — так нібито зараз модно. А в руках у нього шкіряна сумка, що має дорожчий вигляд, ніж будь-який предмет у крамниці.

— Це твоя крамничка? — Ліверпульський акцент. Небоязкий. Загрозливий? Мабуть, трохи так, але Кулдеша нічого не лякає. Він переконаний, що те, що лежить у цій дорогій сумці, мусить бути цікаве. Незаконне, але цікаве. А якби він лишився сьогодні вдома, то пропустив би це.

— Я Кулдеш, — каже Кулдеш. — Сподіваюся, ви приємно зустріли Різдво?

— Просто ідилія, — каже той чоловік. — Я хочу продати дещо. Ось цей горщик. Страшенно декоративний.

Кулдеш киває — він розуміє, що діється. Це не зовсім його тема, але, мабуть, усі їхні звичайні місця зачинені до Нового року. Але можна ще трохи поборотись.

— Боюся, що наразі нічого не купую, — каже він. — Ні для чого нема місця. Треба спершу спродати трохи товару. Чи можу я зацікавити вас вікторіанським картярським столиком?

Але цей чоловік не слухає. Він обережно кладе сумку на прилавок і наполовину розстібає її.

— Оцей потворний теракотовий горщик тепер твій.

— Здається, він прибув здалеку? — питає Кулдеш, кинувши погляд на горщик. Темний і нудний, візерунок прихований шаром наліпу.

Чоловік знизує плечима.

— Як і ми всі. Дай мені п'ятдесятку, а завтра зранку прийде парубок і викупить його в тебе за п'ятсот.

Чи варто це взагалі обговорювати? Сперечатись із ним? Намагатися випровадити його геть? Ні. Вони обрали Кулдешеву крамницю, ось і все. Треба дати цьому чоловікові п'ятдесят фунтів, потримати горщик під прилавком, віддати завтра вранці й не перейматися його вмістом. Іноді справи ведуться саме так, і найкраще, що можна зробити, — це зіграти як просять.

Або це, або «молотов» у вітрину.

Кулдеш бере три десятки й двадцятку з каси, а тоді передає їх чоловікові, який швидко запихає гроші до пальта.

— На око не здається, що вам дуже потрібні п'ятдесят фунтів.

Чоловік регоче.

— На око не здається, що тобі потрібні п'ятсот, але так уже склалося.

— У вас шикарне пальто, — продовжує Кулдеш.

— Дякую, — каже чоловік. — Це від Тома Свіні. Упевнений, що ти це й сам розумієш, але якщо цей горщик пропаде, тебе вб'ють.

— Розумію, — погоджується Кулдеш. — А що в ньому, до речі? Тільки між нами?

— Нічого, — відповідає чоловік. — Це просто старий горщик.

Коли чоловік регоче знову, Кулдеш приєднується до нього.

— Щастя вам, юначе, — каже Кулдеш. — Там на розі Блейкер-стріт сидить безпритульна жінка, яка щиро подякувала б за ці п'ятдесят фунтів.

Чоловік киває, каже: «Не чіпай сумку» — і зникає у дверях.

— Дякую, що завітали, — кидає Кулдеш, помітивши, що чоловік попрямував схилом униз, у напрямку Блейкер-стріт. У протилежному напрямку проїжджає кур'єр на мотоциклі.

Цікавий початок ранку, але в його справі трапляється чимало цікавих речей. Кулдеш нещодавно допомагав вистежити вельми рідкісні книжки й упіймати вбивцю разом зі своїм другом Стівеном та його дружиною Елізабет. Елізабет керує «Клубом убивств по четвергах», хто б міг подумати.

Горщик завтра опиниться у нового власника, і всю цю історію буде забуто, вона стане всього лиш іще одним випадком, які бувають у його галузі, що ніколи не мала бездоганної репутації.

Різні цяцьки й проблеми — ось основний складник торгівлі антикваріатом.

Кулдеш ставить сумку на прилавок і знову розстібає її. Горщик має певний приземкуватий шарм, але навряд чи він зміг би його продати. Кулдеш трясе його. Там точно щось є. Мабуть, кокаїн або героїн. Кулдеш зішкрябує трохи бруду з кришки. Скільки тепер коштує цей дріб'язковий горщик? Точно більше за п'ятсот фунтів.

Кулдеш застібає сумку й кладе її під стіл. Він погуглить вуличну ціну героїну й кокаїну. Так день мине швидше. Тоді він замкне сумку в сейфі. Було б дуже неприємно, якби сьогодні залізли злодії.

5

— Мервіне, немає легкого способу сказати це: Татъяни не існує. — Донна простягає до Мервіна руку, щоб утішити його, але він за неї не береться, як міг спрогнозувати Ібрагім. Мервін іде по життю, не беручи людей за руки. Він живе на безпечній відстані.

Вони попросили Донну прийти в гості до Мервіна й поговорити трохи про Татъяну, його нове кохання. Джойс подумала, що слова офіцерки поліції справлять на нього глибше враження, хоча щось у Мервінових очах під час обіду на другий день Різдва підказало Ібрагіму, що на нього мало що справляє враження.

Мервін легенько всміхається.

— Боюся, що маю фотографії та імейли, які свідчать про протилежне.

— А чи не можна глянути на ті фотографії, Мервіне? — питає Елізабет.

— А чи не можна глянути на твої особисті імейли? — відповідає Мервін.

— Я б цього не радила, — каже Елізабет.

— Я знаю, що це важко, — говорить Донна. — І я знаю, що це буває соромно...

— Я аніскілечки не соромлюсь, — каже Мервін. — Те, що ви говорите, не має нічого спільного з правдою. Вас від неї відділяє ціла прірва, люба моя.

— Але можливо, сталось якесь непорозуміння? — питає Джойс.

— Якесь коротке замикання, от і все, — говорить Ібрагім.

Мервін зачудовано хитає головою.

— Може, це й не модно, але у мене є така штука, як віра, яку, здається, нині не дуже цінують. Як серед поліції, так і в інших місцях. Говорячи це, Мервін оглядає всю банду.

— Я знаю, що ви тутешні знаменитості, я це розумію...

Ібрагім помічає, що Джойс у захваті від цих слів.

— ...але це не значить, що ви завжди знаєте геть усе.

— Я їм те саме кажу, Мерве, — озивається Рон.

— А ти з них найгірший, — каже Мервін. — Якби не Джойс, я б не терпів жодного з вас. Я пожертвував своїм обідом, щоб скласти вам компанію на другий день Різдва, не забувайте цього.

— Ми це страшенно цінуємо, Мервіне, — говорить Елізабет. — І я згодна, ми маємо свої недоліки і як окремі особи, і як група, а ще, на мою думку, ти абсолютно правильно визначив, що Рон з нас найгірший. Та я вважаю, що Донна може показати тобі дещо таке, що похитне твоє переконання.

— Я не похитнусь, — запевняє Мервін.

Донна вмикає ноутбук і розгортає серію вікон.

— Дуже мило, що ти завітала до нас у свій вихідний, — каже Джойс.

— Мені геть неважко, — говорить Донна.

— А знаєш, Донна ув'язнила когось на Різдво, — каже Джойс Мервіну. — Я й не знала, що так можна.

— І за що ж то? — питає Рон. — За викрадення північного оленя?

— Примушування до статевого акту, — відповідає Донна.

— Ще й на Різдво, — додає Джойс, хитаючи головою. — Люди мали би бути надто для цього наїжені.

Донна знайшла те, що шукала, і тепер розвертає екран до Мервіна.

— Гаразд, Мервіне, Джойс перекинула мені фотографію Тат'яни, яку ти їй прислав...

— Та невже?

— Так, — каже Джойс. — Не дратуйся. Ти прислав її тільки щоб похизуватись.

— Чоловіча задавакуватість, — погоджується Ібрагім, радий, бо має що додати.

— Вогонь дівка, — каже Рон, — хай ким би вона була.

— Це Тат'яна, — говорить Мервін. — І вашої думки про неї я не просив.

— Ось у чім річ, — каже Донна. На своєму екрані вона показує Мервіну його фотографію, а поруч — ідентичну. Та сама жінка, та сама світлина. — В інтернеті можна провести зворотний пошук за фотографією, що я й зробила зі знімком Тат'яни, і тут видно, що це ніяка не Тат'яна, а Ларисса Блейделіс, литовська співачка.

— То Тат'яна співачка? — каже Мервін.

— Ні, Тат'яни не існує, — говорить Донна.

Усі бачать, що це ясно як день, але Мервін і чути нічого не хоче.

Слухаючи його, Ібрагім думає, що це схоже на спроби поговорити з Роном про футбол. Або про політику. Або про будь-що інше. Мервін

називає цю нову теорію «сміховинною». Він навіть називає її «маячнею» — найближчим до лайки словом, яке може вжити Мервін, як підозрює Ібрагім.

Мервін опирається, каже, що в нього ще вдосталь фотографій, приватних повідомлень, освідчень у коханні. Повний набір. Він навіть збирає їх усі в теку, через що Ібрагім стає трохи поблажливішим до нього.

Естафетну паличку приймає Джойс.

— Ти колись чув про «романтичну аферу»?

— Ні, але я чув про кохання, — каже Мервін.

— Про це є одна телепередача, — продовжує Джойс. — Показують після «Сніданку з ВВС».

— Я не дивлюсь телевізор, — каже Мервін. — Я називаю його зомбоящиком.

— Як і багато хто ще, — долучається Елізабет. — Ти не сам придумав це слово.

— Трохи не за темою, — говорить Ібрагім, — і я кажу це без жодних натяків, але на диво великий відсоток серійних убивць не мали телевізора.

Алан, собака Джойс, лизькає Ібрагімову долоню, чим дуже любить займатися. Усі інші бачать у цьому ознаку їхньої близькості й не розуміють, що Ібрагім завжди має в кишені м'ятну таблетку, відколи з'ясував, що Алан їх полюбляє.

Донна розгортає на ноутбучі інше вікно й показує ще більше знімків.

— Аферисти раз у раз використовують ті самі світлини. Ось канадський пілот, ось юрист із Нью-Йорка, ось Ларисса і ще казна-скільки схожих людей. Групи аферистів просто змінюють їх одну на іншу. Усі ці люди вродливі з вигляду, але не загрозливі.

— Мені такий вигляд точно подобається, — каже Джойс.

Донна показує Ібрагіму пілота, і Ібрагім розуміє його принадність. Дуже впевнений і надійний образ.

Мервіна це не сколихує, він переконує їх, що розмовляє з Татяною вже п'ять чи шість місяців. Багато разів на день.

— Розмовляєш?

— Ну, переписуюсь, це те саме, — каже Мервін.

Ібрагім легко уявляє, як самотній чоловік заповнює свої години. Ніхто йому не телефонує, ніхто його не потребує.

Тоді Джойс нагадує Мервіну, що він також послав Тат'яні п'ять тисяч фунтів, а той вигукує, що звісно і що коли тому, кого любиш, потрібна нова машина або віза, то ти мусиш допомогти. Так роблять виховані люди.

— Ви всі побачите, — додає він. — Вона прилетить 19 січня, а коли це станеться, то декому в Куперс-Чейзі доведеться з'їсти свого капелюха. Я очікуватиму вибачень.

Усім здається, що наразі справу краще тимчасово облишити, тож вони збирають речі й рушають до Джойс, обдумуючи це скрутне становище. Елізабет повертається додому до Стівена, тому Джойс користується нагодою і питає Донну про Різдво з Богданом.

— А він скрізь татуйований?

— Так, майже скрізь, — підтверджує Донна.

— Навіть...?

— Ні, не там, — каже Донна. — Джойс, вас ніколи не називали збоченкою?

— Не будь такою скромницею, — парирує Джойс.

Ібрагім замислюється, що ж робити з Мервіном. Він, безперечно, важка людина, а потрапив на їхню орбіту тільки тому, що Джойс не змогла опиратися низькому голосу й аурі загадковості. Але він — самотній чоловік, чим хтось користується задля наживи. Крім того, «Клубу вбивств по четвергах» не завадить узятись за якусь спокійнішу справу, ніж завжди. Було б незвично й цікаво попрацювати над чимось менш убивчим.

6

Саманта Барнз попиває вечірній джин з тоніком і додає підпис Пікассо та номер у серії на якісь малюнки голуба олівцем. Саманта за багато років стільки разів ставила підпис Пікассо, що якось помилково підписалася ним в угоді на іпотеку.

Її думки ширяють інде. Це приємний бік її роботи. Це, а ще гроші.

Підробляти Пікассо набагато легше, ніж думається. Звісно, не великі картини, бо для цього потрібне вміння, якого Саманта не має, але нариси, літографії, те, що люди куплять онлайн і не дуже придивлятимуться, — це легко.

На ринку справжнього антикваріату, звісно, немало грошей, але на ринку підробного антикваріату грошей набагато більше. Фальшиві меблі, фальшиві монети, фальшиві нариси.

Скажімо, Саманта купить письмовий стіл дизайну Арне Воддера середини минулого століття за 3200 фунтів і продасть його за 7000 фунтів — її прибуток складе 3800 фунтів, дуже приємно, дякую.

Однак якщо Саманта заплатить 500 фунтів одному чоловікові на ім'я Норман, який працює в сараї на старій молочній фермі в Синглтоні, щоб він збив до купи точну копію письмового столу Арне Воддера, а тоді продасть його за 7000 фунтів, то її прибуток складе 6500 фунтів. Самі рахуйте, як постійно говорить її Гарт.

За тою ж логікою, якщо Саманта один вечір попідробляє обмежену серію літографій Пікассо, повернувшись додому після бриджу, вартість матеріалів складе приблизно 200 фунтів, та коли вона спродасть їх онлайн людям із Лондона, яким подобається мати на стіні щось із підписом Пікассо, але не дуже вибагливим щодо його походження, то її прибуток складе десь 16000 фунтів.

Усе це пояснює, як Саманта Барнз так швидко розплатилася за іпотеку.

Вона починає фотографувати тих Пікассо для онлайн-крамниці. Виставить ціну 2500 фунтів і радо сторгується за 1800.

Саманта колись працювала легально, справді. Коли робила це зі своїм Вільямом. Їхня крамничка в Петворті, мандрівки країною, впродовж яких вони набирали краму, постійні клієнти, торгівля з ними — усе це було весело, усе приносило помірний прибуток. Але вони старшали, крамничка стала надто знайомою і почала стискати їх

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ